

Panium - Namba Sita

Ulipaji wa Kinabii katika Danieli 11: Kuanguka kwa USSR, Sheria ya Jumapili, na Kuinuka kwa Roma ya Kisasa

Jeff Pippenger
2025-03-09

ይከብሩልዎትልኝ፡፡ ይኸው የሰላም ምዕራፍ በ1989 ዓ.ም. ለቅርብ የሆኑት ስላቲያው “የሰላም ንጉሥ” አንቲዮኮስ ሃልሳዊ ማግኑስ ከ223–187 ዓ.ም. ድረስ ገዛ፤ ከሦስተኛው የሶርያ ጦርነት (246–241 ዓ.ም.) በኋላ ለጳጳራዊው (‘‘የደቡብ ንጉሥ’’) የጠፋትን ግዛቶች መልሶ ለመውሰድ ፈለገ፡፡ በአራተኛው የሶርያ ጦርነት (219–217 ዓ.ም.) ያደረገው ዘመቻ ቆይላ-ሶርያን፣ ፊንቄና ፍልስጤምን እንደገና ለመያዝ የታለመ ነበር፡፡ በ219 ዓ.ም. አንቲዮኮስ ወደ ደቡብ ዘመተ፤ ስላቲያ-ኢን-ፒሪያን፣ ጢሮስን እና ጳጳራዊውን (አክሬ) በመያዝ የባሕር ዳርቻ ምሽጎችን እንደገና አስመለሰ፡፡ በ218 ዓ.ም. የበለጠ ወደ ፊት ገፋ፤ ፊላዴልፊያን (ዐማን) ያዘ፤ እስከ ጋዛ ድረስ የጠፋትን የሰላቲያ ምድሮች መልሶ ለመውሰድ ቆርጦ ወደ ግብፅ ድንበር አመራ፡፡ አንቲዮኮስ በ218 ዓ.ም. ዘመቻውን አቆመ፤ ያገኘውን ድል እያጸና ለወሳኝ ግፊት ተዘጋጀ፡፡ የጳጳራዊው ንጉሥ ጳጳራዊው አራተኛ ፊላዴልፊያን በግብፃውያን ጭፍሮች የተጠናከረ ሠራዊት ሰበሰበ እርሱን ለመግጠም፡፡ የዳንኤል አስራ አንድ ቁጥር አሥር ይህን የአንቲዮኮስ እንቅስቃሴ ያቀርባል፤ እንዲሁም የሶሊያን ሕብረት በ1989 የወደቀውን አስቀድሞ ያመለክታል፤ ቁጥር አርባንም ምሳሌያዊ በሆነ መልኩ ያመለክታል፡፡

Lelo bana ba gagwe ba tla tlhotlheletsega, mme ba tla phuthela bontsi jwa mephato e megolo ya ntwā; mme mongwe o tla tla ruri, a aparela tsotlhe jaaka morwalela, a bo a feta; foo o tla boa, mme a tlhotlheletsege gape, le go fitlha kwa kago ya gagwe e e thata. Daniele 11:10.

Omukama ow’obukiikakkono mu lunyiiriri olw’anaana “bw’ayika n’asukkuluma” akwatagana n’omukama ow’obukiikakkono ow’omu lunyiiriri olw’ekkumi “ng’ayika n’ayita mu.” Mu nnyiiriri zombi mulimu ebigambo eby’Olwebbulaniya bye bimu ddala, ebyavvuunulwa bwokka mu ngeri etono ey’enjawulo. Kye kigambo kye kimu nga bwe kisangibwa mu Isaaya 8:8.

Na atapita katikati ya Yuda; atafurika na kupita juu, atafika hata shingoni; na kutandazwa kwa mabawa yake kutajaza upana wa nchi yako, Ee Imanueli. Isaya 8:8.

Mavesi matatu ayo, gosi, kutanidza hosi ya dzonga yi hluriwa hi hosi ya n’walungu. Antiochus, hosi ya n’walungu, yi hlula Ptolemy, hosi ya dzonga, hilaha Sennakeribi a hluleke Yuda, hosi ya dzonga, hakona; naswona hilaha hosi ya n’walungu eka ndzimana ya makume mune yi kukuleke yi herisa USSR hi 1989. Ndzimana tinharhu, swin’we ni ku hetiseka ka matimu ka tinharhu ka tindzimana teto, swi kombisa “nkarhi wa makumu” hi 1989. Hikokwalaho, ndzimana ya khume i 1989, naswona ndzimana ya khume na tsevu i nawu wa Sonto eUnited States, tanihi leswi ndzimana ya makume mune n’we na yona yi nga swona.

Mavhesi gumi na gumo kufika gumi na gatano ni sehemu ya Maandiko, ambayo pia ina utimilifu wa kihistoria unaotambulisha alama maalumu za kinabii ndani ya historia iliyofichika ya aya ya arobaini. Kabla ya sheria ya Jumapili nchini Marekani, lakini baada ya mwaka 1989, vita vya Raphia na matokeo yake vimewekwa wazi katika aya za kumi na moja na kumi na mbili, na vita vya Panium vimewekwa wazi katika aya za kumi na tatu hadi kumi na tano.

Ibwirizwa ry'icyumweru ni ryo gihe cyagenwe; kuko ari ho igikomere cyica cy'ubupapa gikira, kandi papa akongera gusubira ku ntebe y'ubwami bw'isi. Uko guhabwa ubushobozi kwashushanyijwe n'iyimikwa ry'ubupapa mu mwaka wa 538, kandi n'iyimikwa rya Roma ya gipagani mu rugamba rwa Actium. Roma ya gipagani, imaze kwimikwa mu buryo bw'ubuhanuzi, yategetse mu busumbane bukomeye imyaka 360. Ubupapa na bwo, bumaze kwimikwa mu mwaka wa 538, bwategetse mu busumbane bukomeye imyaka igihumbi na magana abiri na mirongo itandatu. Iyo igikomere cyica gikize ku itegeko ry'icyumweru, ubupapa buzateguka mu busumbane bukomeye amezi 42 y'ikigereranyo.

Nuko na mbona kimwe mu mitwe ye nk'aho cyari gikomeretse urupfu; kandi igikomere cye cyica kirakira; isi yose iratangara ikurikira ya nyamaswa. Basenga cya kiyoka cyahaye ya nyamaswa ububasha; kandi basenga ya nyamaswa, bavuga bati: Ni nde umeze nka ya nyamaswa? Ni nde washobora kuyirwanya mu ntambara? Nuko ihabwa akanwa kavuga amagambo akomeye n'ibitutsi byo gutuka Imana; kandi ihabwa ububasha bwo kumara amezi mirongo ine n'abiri. Ibyahishuwe 13:3–5.

Omurongo 27 guti “ombwa” ovahona ava vahona:

“Na wafalme hawa wawili mioyo yao itakuwa kwa kufanya mabaya, nao watasema uongo mezani pamoja; lakini hayo hayatastawi, kwa maana mwisho ungali katika wakati uliowekwa.” Danieli 11:27.

Maka yombi zooli mé siri mépele-6áánu na tólóli mépele-yóoli, ni ba kélé séelé mépelé ya Actium na ókó.

Na atachochea nguvu zake na ujasiri wake juu ya mfalme wa kusini pamoja na jeshi kubwa; naye mfalme wa kusini atachochewa kwa vita pamoja na jeshi kubwa sana na lenye nguvu; lakini hatakimama; kwa maana watamfanyia hila. Naam, walao sehemu ya chakula chake watamwangamiza, na jeshi lake litafurika; na wengi wataanguka wakiwa wameuawa. Danieli 11:25, 26.

Umuddu gwa makumi abiri na musanvu, n'olwekyo, guleeta ekitali kya bulijjo ekiteekwa okutegeerwa nga tetunnagenda mu maaso. Mu munnya gwa makumi abiri na buna, “ekiseera” kitegeeza ebbanga ery'emyaka 360, eritandikira ku lutalo lw'e Actium ne likoma ku kiseera ekyalagirwa mu mwaka gwa 330.

Ekitumbe eky'obukiikaddyo mu lutalo yali Kuleopaatula, eyali mu mukago ne Maaka Antooni. Okitaaviya yali kabaka w'obukiikakkono eyali agenda okubawangula bombi. Mu biro ebyatekebawo (31 BC) bakabaka abo bombi, abaali basooka okutuula ku mmeeza emu ne balimbagana, baali baakwolekagana mu lutalo lw'e Akitiyamu.

A xaftan li ser maseyê bi dîroka şerê Paniumê (ayetên 13 heta 15) li hev tîn, li ku peymanan Antiochus Magnus û Phillip yê Makedonyayê hebû. Ew peyman dîrokî bi peymanan sembolîk a ku di navê Paniumê de di dema Mesîh de tê nîşandan—Caesarea Philippi—li hev tîn. Peyman di ayeta çilî de jî tê nîşandan dema ku USSR di 1989-an de bi rêya peymanekê di navbera Reagan û papa John Paul II de tê birin. Berî 31 BC, ew du padîşah jî hev re derewan dibêjin, ku ev bi qanûna Yekşemê li Dewletên Yekbûyî re li hev tîn, û jî ber vê yekê derewên wan berî ayeta şanzdehê, di dîroka ku bi ayetên 13 heta 15 tê temsîl kirin de, pêk tîn; ev dîrok di şerê Paniumê de, heftdeh sal piştî şerê Raphia, û sed û sî û heft sal berî ku Pompey Orşelîm bi dest xist, di bicihanîna ayeta şanzdehê de, hat temam kirin.

Verse twenty-eight-ta Octavius, Cleopatra-ta (south-tînga king) le Marc Antony-ta makai amahpiakpa, “amahna lan pumnamak purakna mahakki leibakta hallak-i; amadi mahakki nungsibana holy covenant-ta maiyoknabani; amadi mahakna thabak khudingmak tougani, aduga mahakki mapung phaba leibakta hallakpani.” Uriah Smith-na makhoi ani-gi makok pumnamak asi 31 BC-gi Actium amadi 70 AD-da Jerusalem phaadokpa oina lak-i haiba khanghalli. Maram aduna verse twenty-eight-na 360 years-ki houjik mapanda oiba Actium-gi lantokpa daga houba ama amadi 70 AD-da Jerusalem phaadokpaga phivam ama khudongchaba tou-i.

زۆری پ ینامی هپ هب ژد یلد و؛ رۆز یکه ی ینمهل و د هب یۆخ یکه کاخ و ب موته ئه رگه د اج نی
11:28 لای ناد. یۆخ یکه کاخ و ب موته ئه رگه د و، تاکه د ناکه وهگ مراک و؛ ته ب هه د.

vesi ya makumi avalali na mosi na inayi kafula kayo ka mweo (hata kwa wakati) kuya kuya kwonona mutalilo wa kihistoria wenye kuanza mu 31 BC na kumalizika mu kafula kayo ka mweo ka vesi ya makumi avalali na mosi na imoja (wataweka chukizo lile lifanyalo ukiwa), linalotimizwa mu 538. Mutalilo huo waanza kwa vita vya Actium, vyo vinavyoonyesha mwanzo wa Roma ya kipagani kutawala kwa ukuu kwa muda wa miaka mia tatu na sitini. Mutalilo huo wamalizika mu 538, wakati Roma ya kipapa ilipoanza kutawala kwa ukuu kwa muda wa miaka elfu mia moja na sitini. Ndani ya vesi hizo na historia ilizozitimiza, wakati uliowekwa mu 330 wawakilisha mgawanyiko mu historia ya Roma ya kipagani kama ufalme wa nne wa unabii wa Biblia. Baada ya kipindi cha kwanza cha kutawala kwa ukuu kwa miaka mia tatu na sitini, hufuata miaka mia mbili na nane ya kusambaratika kwa ufalme kabla ya upapa kuchukua kiti cha enzi mu vesi ya makumi avalali na mosi na imoja mu mwaka 538. Katika mfuatano wa hizo vesi nane, ni vesi ya makumi avalali na mosi na saba peke yake inayotaja utimilifu wa kihistoria uliotokea kabla ya vita vya Actium mu 31 BC.

یتەه یه ی و، تاکه د ن د ناس ان اشاپ وود یه وهن ووبۆک «وارکی رای د یتاک» ش ئپ ته وه و تس یب یتەه یه ی ته وه و تس یب یتەه یه ی «وارکی رای د یتاک». تاکه د ن د ناس ان کئ «وارکی رای د یتاک» ژن و تس یب ی یتۆک ژن و تس یب یتەه یه ی «وارکی رای د یتاک» و، هل اس تس هه و دهس ئس یه وام ی کئ پ تس ده ن اش ین «وارکی رای د یتاک» نای کو ودره ی یتۆک و کئ پ تس ده. هه کهل اس تس هه و دهس ئس یه وام ن ده ده.

Ugutegeka kw’i Roma ya gipagani kwatangiye igihe yatsindaga inzitizi ya gatatu y’akarere nk’uko ishushanyijwe muri Daniyeli 8:9.

从其中的一个角中,又长出一个角;这角渐渐强大,向南、向东,并向那荣美之地扩展.Daniel 8:9.

Ubushobozi bwatangiye ku rugamba rwa Actium, no mu kugandukizwa kwakurikiyeho k'umwami w'epfo (Egiputa) mu murongo wa cyenda w'igice cya munani.

Mpango wa utawala wa Rumi ya kipagani kama ufalme wa nne wa unabii wa Biblia uliishia mwaka 538, wakati Rumi ya kipapa iliposhinda kizuizi chake cha tatu cha kijiografia. Kipindi chote cha miaka mia tano sitini na minane, tangu vita vya Actium hadi mwaka 538, huanza kwa Rumi ya kipagani kushinda kizuizi chake cha tatu na kuwa ufalme wa nne wa unabii wa Biblia; nacho huisha wakati Rumi ya kipapa inashinda kizuizi chake cha tatu cha kijiografia.

Ngokokuba ubukumkani besine besiprofeto seBhayibhile, imbali emelweyo ichaza amaxesha amabini: elokuqala xa iRoma iziphakamisa, lilandelwe lixesha elichaza ukuwa kweRoma. Ukuqalisa kwexesha lokuqala lokuphakanyiswa kukwangukuqalisa kwalo lonke ixesha iRoma yobuhedeni yalawula njengobukumkani besine besiprofeto seBhayibhile. Ixesha lokuqala lokuphakanyiswa kweRoma liqala liphele ngexesha elimisiweyo, yaye likwaqala ngokumanyana kobukumkani basemantla nobasemazantsi. Liphela ngokwahlulwa kubekho ubukumkani basempuma nobasentshona. Ukuqala nokuphela ngexesha elimisiweyo, kunye nokuqala nokuphela, zimele izahlulo ezine zobukumkani buka-Alesandre.

Ibihe bibiri byagenwe byo mu murongo wa makumyabiri na karindwi n'uwa makumyabiri na cyenda bishushanya ibimenyetso by'intangiriro n'iherezo bisobanura igihe Roma itegekana ubutware busesuye. Ku itegeko ryo ku Cyumweru muri Leta Zunze Ubumwe z'Amerika, mu isohozwa ry'umurongo wa mirongo ine n'umwe n'umurongo wa cumi na gatandatu wa Daniyeli cumi n'umwe, ni ho igihe cya Roma ya none cyo gutegekana ubutware busesuye mu mezi mirongo ine n'abiri y'ikigereranyo gitangirira. Igihe cya mbere cyagenwe cyo mu murongo wa makumyabiri na karindwi ni itegeko ryo ku Cyumweru muri Leta Zunze Ubumwe z'Amerika, kandi igihe cya kabiri cyagenwe gishushanya igihe ishyanga rya nyuma ku isi rikurikira urugero rwa Leta Zunze Ubumwe z'Amerika rigashyiraho kandi rigahatira itegeko rya nyuma ryo ku Cyumweru, maze mu kubikora rikagaragaza ihatirwa ry'Isabato y'igishushanyo ku isi yose.

Avale mapangilo avari auvangi va mbili ni sheria ya Jumapili katika Marekani hadi utekelezaji wa sheria ya Jumapili ya ulimwengu, na sheria hizo mbili za Jumapili ndizo nyakati mbili zilizowekwa katika mstari wa ishirini na saba na wa ishirini na tisa. Wakati wa kwanza uliowekwa wa mstari wa ishirini na saba pia uliwakilishwa kwa mfano na sheria ya Jumapili ya Konstantino mwaka 321, na sheria ya kipapa ya Jumapili katika Baraza la Orleans mwaka 538 inawakilisha sheria ya Jumapili ya ulimwengu mzima.

Mu mimerere y'imirongo cumi na itatu kugeza kuri cumi na itanu, urugamba rwa Panium ni amateka abanziriza itegeko ryo ku Cyumweru ryo mu murongo wa cumi na gatandatu. Muri ayo mateka ni ho inama y'abami bombi babeshyana yuzurizwa. Umurongo wa cumi na itatu kugeza kuri cumi na itanu ni igice cy'amateka agaragazwa mu mirongo ya cumi kugeza kuri cumi na gatandatu. Iyo mirongo igaragaza intambara ya kane y'Abasiriya mu murongo wa cumi, urugamba rwa Raphia mu murongo wa cumi n'umwe, n'ingaruka zakurikiye urwo rugamba mu murongo wa

cumi na kabiri. Imirongo ya cumi na itatu kugeza kuri cumi na itanu igereranya amateka y'umwaka wa 200 M.K., igihe urugamba rwa Panium rwasohoreraga, kandi igihe Roma ya gipagani, igereranywa nk'abajura b'ubwoko bwawe, yinjiye mu nkuru y'ubuhanuzi.

Danyeri kapita 11, vesi 40, limonisi kupolomoka kwa USSR mu 1989, mpe vesi 16 limonisi mobeko ya Dimanche na Etats-Unis. Bokutani kati na bakonzi mibale oyo balobelanaka lokuta moko na mosusu liboso ya ntango oyo etyamaki, oyo ezalaki etumba ya Actium, esalemaka na kati ya lisolo ya vesi 40 oyo elandi ntango ya nsuka na 1989 mpe esukaka na mobeko ya Dimanche na Etats-Unis. Vesi 27 ezali elembo ya nzela na lisolo ya sekele ya vesi 40, esalemaka nsima ya 1989, kasi liboso ya mobeko ya Dimanche. "Bokutani" ya vesi 27 ezali elembo ya nzela liboso ya kopesama nguya na Rome na mobeko ya Dimanche. Ezali na bilembo ya nzela ebele oyo ememaka kino na kopesama nguya ya bopapa na 538, mpe bilembo yango ya nzela esalemaka mpe liboso ya ntango oyo etyamaki. Moko ya bilembo yango ya esakweli ezali mobeko ya Justinian na 533, oyo ekokisaki liloba ya vesi 30 oyo elobi ete ezalaki na "boyokani na bato oyo batikaka kondimana."

Njia nyingine za alama za nyakati zinazoongoza hadi wakati uliowekwa katika historia ya Rumi ya kipagani ni mwaka 330, wakati Rumi ya kipagani ilipoangusha na wakati huohuo ikampa mamlaka ya kipapa "kiti" chake. Mwaka 496, Klovisi aliipa upapa "uweza" wake. Katika utimilifu wa Danieli saba, Rumi ya kipagani iliondoa "pembe tatu" kwa ajili ya upapa, ya mwisho ikiwa ni kuondolewa kwa Waostrogothi kutoka mji wa Rumi mwaka 538. Mwaka 508 dini ya upagani iliwekwa kando kuwa dini ya kisheria ya ufalme na ikabadilishwa kwa Ukatoliki. Mwaka 538 unawakilisha sheria ya Jumapili ya aya ya arobaini na moja, na mwaka 496 unawakilisha 1989 wakati Reagan, kama ilivyokuwa kwa Klovisi, aliuweka wakfu uwezo wake kwa papa wa Rumi. Mwaka 330 unatambulisha sheria ya Jumapili, kwa kuwa hapo ndipo upapa unaporudi kwenye kiti cha mamlaka.

Ibi kyerekye se 538 ne 330 nyinaa gyina ho ma bere a woahe ato ho no, a eye nkyekyem du-nsia ne aduanan-baako no. 496 gyina ho ma 1989, de maa nkyekyem du ne nkyekyem aduanan wo Daniel ti dubaako ne Yesaia 8:8 baa mu. 508 da no adi bere a wode ahenni no som a mmara ma ho kwan no to nkyen ma Katoleksom. Efi Clovis so wo 496 de kosi 508 no, woda ahenni no som a mmara ma ho kwan no yi fi ho nkakrankakra na wode foforo si ananmu no adi. Wo abakosem a efi ase wo 330 mu no, Roma Atse Fam no see a ereko so nkakrankakra no na ntorobentu anan a edi kan no gyina ho ma no, na eno nti eda ose a ereko so nkakrankakra a efi ase wo Memeneda no mmara no ase wo United States no adi.

Rome ya kipagani ilianguka hatua kwa hatua baada ya sheria ya Jumapili ya Konstantino ya mwaka 321, na jambo hilo linaonyesha kuanguka kwa Marekani kama ufalme wa sita wa unabii wa Biblia unaofikia sheria ya Jumapili. Kisha hukumu nne za tarumbeta zinaletwa juu ya Marekani, kama vile Dada White alivyoonyesha aliposema kwamba "uasi wa kitaifa utafuatiwa na maangamizi ya kitaifa." Ezekieli anaongeza ushuhuda kuhusu adhabu ya namna nne.

Bwana akanenena nami tena, akisema, Mwana wa mtu, nchi ikinitenda dhambi kwa kunikosea kwa uasi mkuu, ndipo nitaunyosha mkono wangu juu yake, na kuivunja tegemeo la mkate wake, nami nitatuma njaa juu yake, na kukatilia mbali watu na wanyama waliomo ndani yake.

Hata kama watu hawa watatu, Nuhu, Danieli, na Ayubu, wanalikuwamo ndani yake, wangejiokoa nafsi zao wenyewe tu kwa haki yao, asema Bwana MUNGU. Kama nikisababisha wanyama wakali kupita katika nchi, nao waiharibu, hata ikawa ukiwa, asiwepo mtu wa kupita ndani yake kwa sababu ya wanyama hao, hata kama watu hawa watatu wanalikuwamo ndani yake, kama niishivyo, asema Bwana MUNGU, hawataokoa wana wala binti; wao wenyewe tu wataokolewa, lakini nchi itakuwa ukiwa. Au kama nikileta upanga juu ya nchi hiyo, na kusema, Upanga, pita kati ya nchi hiyo; hata nikakatilia mbali watu na wanyama waliomo ndani yake; hata kama watu hawa watatu wanalikuwamo ndani yake, kama niishivyo, asema Bwana MUNGU, hawataokoa wana wala binti, bali wao wenyewe tu wataokolewa. Au kama nikituma tauni katika nchi hiyo, na kuimimina ghadhabu yangu juu yake katika damu, ili kukatilia mbali watu na wanyama waliomo ndani yake; hata kama Nuhu, Danieli, na Ayubu, wanalikuwamo ndani yake, kama niishivyo, asema Bwana MUNGU, hawataokoa mwana wala binti; watajiokoa nafsi zao wenyewe tu kwa haki yao. Kwa maana Bwana MUNGU asema hivi; Si zaidi sana itakuwaje nitakapozileta hukumu zangu nne nzito juu ya Yerusalemu, upanga, na njaa, na mnyama mkali, na tauni, ili kukatilia mbali watu na wanyama waliomo ndani yake? Lakini, tazama, watasalia humo mabaki watakaotolewa nje, wana na binti pia; tazama, watatoka na kuja kwenu, nanyi mtaiona njia yao na matendo yao; nanyi mtafarijika kwa habari ya mabaya niliyoyaleta juu ya Yerusalemu, naam, kwa habari ya yote niliyoyaleta juu yake. Nao watawafariji mtakapona njia zao na matendo yao; nanyi mtajua ya kuwa sikutenda pasipo sababu yote niliyoyatenda ndani yake, asema Bwana MUNGU. Ezeieli 14:12–23.

Tukalizya kuendelea na mazingatio haya katika makala inayofuata.